

Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького

Хіміко-біологічний факультет

Кафедра анатомії і фізіології людини та тварин

ЗАТВЕРДЖЕНО НА ЗАСІДАННІ КАФЕДРИ
(МІЖКАФЕДРАЛЬНОМУ ЗАСІДАННІ)

(Завідувач кафедри

_____/Станішевська Т.І.

(протокол №4 від 02.10. 2020 р.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1. Безпека життєдіяльності

для здобувачів вищої освіти

Рівень вищої освіти: бакалавр

Галузь знань, спеціальність:

Галузь знань (шифр і назва)	Спеціальність (шифр і назва)
01 Освіта	014.07 Середня освіта (Географія)
10 Природничі науки	103 Науки про Землю
01 Освіта	014.11 Середня освіта (Фізична культура)
01 Освіта	014.03 Середня освіта (Історія)
03 Гуманітарні науки	032 Історія та археологія
08 Право	081 Право
24 Сфера обслуговування	242 Туризм
05 Соціальні та поведінкові науки	051 Економіка
01 Освіта	014.04 Середня освіта (Математика)
01 Освіта	014. 13 Середня освіта (Інформатика)
01 Освіта	015.10 Професійна освіта (Комп'ютерні технології)
12 Інформаційні технології	122 Комп'ютерні науки та інформаційні технології
12 Інформаційні технології	126 Інформаційні системи та технології
07 Управління та адміністрування	073 Менеджмент
07 Управління та адміністрування	072 Маркетинг
05 Соціальні та поведінкові науки	054 Соціологія

Мелітополь, 2020

Розробники:

Горна Оксана Іванівна доцент, к.б.н.

Горбань Дар'я Дмитрівна асистент кафедри

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми _____
(підпис)

Опис навчальної дисципліни

Галузь знань (шифр і назва)	Спеціальність (шифр і назва)	Рік підготовки	Семестр	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
01 Освіта	014.07 Середня освіта (Географія)	4	7	8	8	
01 Освіта	014.11 Середня освіта (Фізична культура)	4	7	8	8	
01 Освіта	014.03 Середня освіта (Історія)	4	7	8	8	
03 Гуманітарні науки	032 Історія та археологія	4	7	8	8	
24 Сфера обслуговування	242 Туризм	4	7	8	8	
10 Природничі науки	103 Науки про Землю	4	7	8	8	
08 Право	081 Право	4	7	8	8	
05 Соціальні та поведінкові науки	051 Економіка	4	7	8	8	
01 Освіта	014.04 Середня освіта (Математика)	4	7	8	8	
01 Освіта	014.13 Середня освіта (Інформатика)	4	7	8	8	
01 Освіта	015.10 Професійна освіта (Комп'ютерні технології)	4	7	8	8	
12 Інформаційні технології	122 Комп'ютерні науки та інформаційні технології	4	7	8	8	
12 Інформаційні технології	126 Інформаційні системи та технології	4	7	8	8	
07 Управління та адміністрування	073 Менеджмент	4	7	8	8	
07 Управління та адміністрування	072 Маркетинг	4	7	8	8	
05 Соціальні та поведінкові науки	054 Соціологія	4	7	8	8	

2. Мета навчальної дисципліни

Місце дисципліни у освітніх програмах: обов'язкова.

Мета вивчення дисципліни полягає у набутті знань, умінь і навичок для здійснення професійної діяльності за спеціальністю з урахуванням ризику виникнення техногенних аварій й природних небезпек, які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання, а також формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку.

Завдання вивчення дисципліни передбачає опанування знаннями, вміннями та навичками вирішувати професійні завдання з обов'язковим урахуванням галузевих вимог щодо забезпечення безпеки персоналу та захисту населення в небезпечних та надзвичайних ситуаціях і формування мотивації щодо посилення особистої відповідальності за забезпечення гарантованого рівня безпеки функціонування об'єктів галузі, матеріальних та культурних цінностей в межах науково-обґрунтованих критеріїв прийнятного ризику.

3. Перелік компетентностей, які набуваються під час опанування дисципліною

Інтегральна компетентність (ІК): здатність розв'язувати комплексні проблеми наук, проводити дослідницько-інноваційну діяльність, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань, а також практичне впровадження отриманих результатів.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Знати культуру безпеки і ризик-орієнтоване мислення, при якому питання безпеки, захисту й збереження навколишнього середовища розглядаються як найважливіші пріоритети в житті й діяльності;

ЗК 2. Знання сучасних проблем і головних завдань безпеки життєдіяльності та вміння визначити коло своїх обов'язків з питань виконання завдань професійної діяльності з урахуванням ризику виникнення небезпек,

які можуть спричинити надзвичайні ситуації та привести до несприятливих наслідків на об'єктах господарювання.

ЗК 3. Вміння оцінити середовище перебування щодо особистої безпеки, безпеки колективу, суспільства, провести моніторинг небезпечних ситуацій та обґрунтувати головні підходи та засоби збереження життя, здоров'я та захисту працівників в умовах загрози і виникнення небезпечних та надзвичайних ситуацій.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Вміти надати допомогу та консультації працівникам та населенню з практичних питань безпеки життєдіяльності та захисту у надзвичайних ситуаціях.

ФК 2. Здатність орієнтуватися в основних нормативно-правових актах в області забезпечення безпеки, знання організаційно-правових заходів забезпечення безпечної життєдіяльності та вміння обґрунтувати та забезпечити виконання у повному обсязі заходів з колективної та особистої безпеки.

4. Результати навчання

ПРН 1. Володіти сукупністю загальнокультурних та професійних компетенцій з питань безпеки життєдіяльності у відповідних напрямках підготовки для вирішення професійних завдань, пов'язаних із гарантуванням збереження життя та здоров'я персоналу об'єктів господарювання в умовах небезпечних і надзвичайних ситуацій.

5. Програма навчальної дисципліни

Дисципліна «Модуль 1. Безпека життєдіяльності» складається з одного змістовного модуля, що включає такі теми:

Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек. Надзвичайна ситуація.

Модель життєдіяльності людини. Головні визначення – безпека, загроза, небезпека, надзвичайна ситуація, ризик. Безпека людини, суспільства, національна безпека. Культура безпеки як елемент загальної культури, що реалізує захисну функцію людства. Аксиоми безпеки життєдіяльності. Методологічні основи безпеки життєдіяльності. Системний підхід у безпеці життєдіяльності. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна. Критерії переходу небезпечної події у НС, одиниці виміру показників класифікаційної ознаки НС та їхні порогові значення у природному середовищі, виробничій, транспортній та інших сферах життєдіяльності. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків.

Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки.

Характеристика небезпечних геологічних процесів і явищ: землетрус, карст, осідання ґрунтів над гірничими виробками, зсув, обвал, ерозія ґрунту. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки та навколишнє середовище.

Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі.

Небезпечні гідрологічні процеси і явища: підтоплення, затоплення повеневими або паводковими водами, талими водами та в поєднанні з підняттям ґрунтових вод, підтоплення внаслідок затору льоду, вітрові нагони. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки.

Пожежі у природних екосистемах (ландшафтна, лісова, степова, торф'яна пожежа). Вражаючі фактори природних пожеж, характер їхніх проявів та наслідки.

Біологічні небезпеки. Вражаючі фактори біологічної дії. Характеристика небезпечних патогенних мікроорганізмів: найпростіші, гриби, віруси, рикетсії, бактерії. Пандемії, епідемії, масові отруєння людей. Загальна характеристика особливо небезпечних хвороб (холера, сибірка, чума та ін.). Інфекційні захворювання тварин і рослин.

Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Пожежна безпека. Радіаційна безпека. Хімічна безпека.

Техногенні небезпеки та їх вражаючі фактори за генезисом і механізмом впливу. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек.

Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу. Втрати міцності, деформації,

провали і руйнування будівель та споруд. Пошкодження енергосистем, інженерних і технологічних мереж.

Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях. Вимоги до транспортування небезпечних речовин. Маркування небезпечних вантажів з небезпечними речовинами.

Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій). Хвиля прориву та її вражаючі фактори. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів гідродинамічної безпеки.

Загальні поняття про основи теорії розвитку та припинення горіння. Етапи розвитку пожежі. Зони горіння, теплового впливу, задимлення, токсичності. Небезпечні для людини фактори пожежі. Вибух. Фактори техногенних вибухів, що призводять до ураження людей, руйнування будівель, споруд, технічного устаткування і забруднення навколишнього середовища. Класифікація об'єктів за їхньою пожежо-вибухонебезпекою. Показники пожежо-вибухонебезпеки речовин і матеріалів. Законодавча база в галузі пожежної безпеки. Основи забезпечення пожежної безпеки підприємств, установ, організацій, Відповідальність за порушення (невиконання) вимог пожежної безпеки.

Джерела радіації та одиниці її вимірювання. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами. Фази аварій та фактори радіаційного впливу на людину. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження. Гостре опромінення. Хронічне опромінення. Нормування радіаційної безпеки. Рівні втручання у разі радіаційної аварії. Вимоги до розвитку і розміщення об'єктів атомної енергетики. Чорнобильська катастрофа: події, факти, цифри. Категорії зон радіоактивно забруднених територій внаслідок аварії на ЧАЕС. Режими захисту населення. Захист приміщень від проникнення радіоактивних речовин.

Класифікація небезпечних хімічних речовин за ступенем токсичності, здатності до горіння, впливом на організм людини. Характеристика класів безпеки згідно із ступенем їхньої дії на організм людини. Особливості забруднення місцевості, води, продовольства у разі виникнення аварій з викидом небезпечних хімічних речовин. Класифікація суб'єктів господарювання і адміністративно-територіальних одиниць за хімічною безпекою. Типологія аварій на хімічно-небезпечних об'єктах та вимоги до їхнього розміщення і розвитку. Захист приміщень від проникнення токсичних аерозолів. Організація дозиметричного й хімічного контролю.

Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості.

Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у надзвичайних ситуаціях.

Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна,

ліквідація небезпечних хвороб. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження. Види тероризму, його первинні, вторинні та каскадні вражаючі фактори; збройні напади, захоплення й утримання об'єктів державного значення; встановлення вибухового пристрою у багатолюдному місці, установі (організації, підприємстві), викрадення зброї та небезпечних речовин з об'єктів їхнього зберігання, використання, перероблення або під час транспортування. Класифікація об'єктів щодо забезпечення захисту від терористичних дій. Аналіз аварійних ситуацій під час технологічного тероризму. Антитерористичні критерії оцінки уразливості та підвищення стійкості роботи об'єктів підвищеної небезпеки. Сучасні інформаційні технології та безпека життєдіяльності людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства.

Соціальні фактори, що впливають на життя та здоров'я людини. Корупція і криміналізація суспільства. Маніпуляція свідомістю. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика. Алкоголізм та наркоманія. Зростання злочинності як фактор безпеки. Види злочинних посягань на людину. Поняття та різновиди натовпу. Поводження людини в натовпі. Фактори, що стійко або тимчасово підвищують індивідуальну імовірність наразитись на небезпеку.

Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки. Захисні властивості людського організму. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Види напруження. Психотипи за реакцією людей на небезпеку. Частота змін стресових станів у людей, що знаходяться в районі НС.

Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.

Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС, процеси її функціонування і розвитку, регламентацію режимів запобігання і ліквідації НС. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади. Органи управління, сили і ресурси з попередження та реагування на НС на державному рівні.

Загальні норми законодавства, підзаконних актів, стандарти і технічні умови, технічні і адміністративні регламенти, що регламентують принципи і механізми регулювання безпеки, зниження ризиків і пом'якшення наслідків НС. Превентивні та ситуаційні норми: експертиза, ліцензування, сертифікація, аудит; підвищення технологічної безпеки виробничих процесів та експлуатаційної надійності об'єктів, підготовка об'єктів економіки і систем життєзабезпечення до роботи в умовах НС. Компенсаційні та регламентні норми: пільги, резервування джерел постачання, матеріально-технічних і

фінансових ресурсів, страхування, спеціальні виплати, норми цивільної, адміністративної відповідальності та процедури їхнього застосування.

Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС. Застосування захисних бар'єрів та видів цивільного захисту: фізичного, постійно діючого функціонального, природного, комбінованого.

Загальні функції управління пов'язанні з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем. Інформаційна підтримка та процедурне забезпечення прийняття й реалізації рішень пов'язаних з усуненням загрози виникнення НС або реагуванням на НС та організації ліквідування її наслідків.

Головні положення про навчання персоналу підприємств, установ і організацій діям та способам захисту в разі виникнення НС та аварій. Система інструктажів. Програми підготовки населення до дій у НС. Критерії та показники оцінки ефективності функціонування системи безпеки та захисту в НС об'єкту господарювання.

6. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Усього	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота
Модуль 1 Безпека життєдіяльності				
Тема 1. Категорійно-понятійний апарат з безпеки життєдіяльності, таксономія небезпек. Ризик, як кількісна оцінка небезпек. Надзвичайна ситуація		2		
Тема 2. Природні загрози, характер їхніх проявів та дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки		2	2	
Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки. Пожежна безпека. Радіаційна безпека Хімічна безпека		2	2	
Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та особливості. Соціальні та психологічні чинники ризику. Поведінкові реакції населення у НС		2	2	
Тема 5. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС			2	
Усього годин:		8	8	

7. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми лекції та питання, що вивчаються	Кількість годин
1	Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек 1. Мета і завдання курсу 2. Модель життєдіяльності людини 3. Безпека людини, суспільства, національна безпека 4. Основні реальні та потенційні загрози національній безпеці України, стабільності в суспільстві на сучасному етапі (Закон України «Про національну безпеку України») 5. Системний підхід у безпеці життєдіяльності 6. Небезпека. Таксономія, ідентифікація та квантифікація небезпек 7. Надзвичайна ситуація 8. Класифікація НС за причинами походження, територіального поширення і обсягів заподіяних або очікуваних збитків 9. Об'єкти підвищеної небезпеки	2
2	Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей,	2

	<p>тварин, рослин, об'єкти економіки</p> <p>1. Небезпечні геологічні процеси. Вражаючі фактори, характер їхніх проявів та дії</p> <p>2. Небезпечні гідрологічні процеси і явища. Вражаючі фактори, що ними формуються, характер їхніх проявів та наслідки</p> <p>3. Пожежі у природних екосистемах. Вражаючі фактори, характер їхніх проявів та наслідки</p>	
3	<p>Техногенні небезпеки та їхні наслідки</p> <p>1. Техногенні небезпеки</p> <p>2. Класифікація, номенклатура і одиниці виміру вражаючих факторів фізичної та хімічної дії джерел техногенних небезпек</p> <p>3. Промислові аварії, катастрофи та їхні наслідки. Рівні виробничих аварій в залежності від їхнього масштабу</p> <p>4. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях</p>	2
4	<p>Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС</p> <p>1. Соціально-політичні конфлікти з використанням звичайної зброї та засобів масового ураження</p> <p>2. Тероризм. Види тероризму</p> <p>3. Сучасні інформаційні технології та БЖД людини. Особливості впливу інформаційного чинника на здоров'я людини та безпеку суспільства</p> <p>4. Демографічна та медична ситуація в Україні як складові соціальних факторів, що впливають на життя та здоров'я людини</p> <p>5. Корупція і криміналізація суспільства</p> <p>6. Маніпуляція свідомістю</p> <p>7. Розрив у рівні забезпечення життя між різними прошарками населення</p>	2
Разом		8

8. Теми лабораторних (практичних) занять

№ з/П	Назва теми та питання, що вивчаються	Форми контролю	Кількість годин
1	<p>Тема: Біологічні небезпеки (медико-біологічні).</p> <p>1. Різновиди медико-біологічних небезпек і заходи, які можуть зменшити прояви їх дії (за аналітичним оглядом стану техногенної та природної безпеки в Україні у частині «Загрози медико-біологічного характеру та заходи щодо зменшення їх негативних наслідків» Державної служби України з надзвичайних ситуацій</p> <p>2. Перелік медико-біологічних надзвичайних ситуацій.Номенклатура параметрів уражальних чинників біологічної дії.</p> <p>3. Медичний, біологічний і психологічний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення.</p> <p>4. Дії з надання домедичної допомоги не медичними працівниками постраждалим відповідно до порядку, затвердженому наказом Міністерства охорони здоров'я України «Про затвердження порядків надання домедичної допомоги особам при невідкладних станах».</p>	Поточний контроль. Фронтальна та індивідуальна форми контролю	2
2	<p>Тема: Радіаційна небезпека.</p> <p>1. Джерела радіації та одиниці її вимірювання.</p> <p>2. Класифікація радіаційних аварій за характером дії і масштабами.</p> <p>3. Механізм дії іонізуючих випромінювань на тканини організму. Ознаки радіаційного ураження.</p> <p>4. Режими захисту населення.</p>	Поточний контроль. Фронтальна та індивідуальна форми контролю	2
3	<p>Тема: Соціальні та психологічні фактори ризику. Психологічна надійність людини та її роль у забезпеченні безпеки.</p> <p>1. Види поведінки людини та її психічна діяльність: психічні процеси, стани, властивості, їх роль у підвищенні безпеки життєдіяльності</p> <p>2. Поняття про психоемоційні напруження (стрес). Етапи розвитку стресу. Види напруження</p> <p>3. Психотипи за реакцією людей на небезпеку</p>	Поточний контроль. Фронтальна та індивідуальна форми контролю	2

	4. Натовп. Поводження в натовпі		
4	<p>Тема. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та АТО у НС.</p> <p>1. Правові норми, що регламентують організаційну структуру органів управління безпекою та захистом у НС.</p> <p>2. Структурно-функціональна схема державного управління безпекою та захистом у НС в Україні з урахуванням правового статусу і повноважень органів влади.</p> <p>3. Превентивні та ситуаційні норми. Компенсаційні та регламентні норми.</p> <p>4. Зонування території за можливою дією вражаючих факторів НС.</p> <p>5. Загальні функції управління пов'язанні з прогнозуванням, плануванням, регулюванням, координацією і контролем.</p>	Поточний контроль. Фронтальна та індивідуальна форми контролю	2
Разом			8

9. Самостійна робота

№ з/п	Теми	Перелік питань що винесені на самостійне вивчення
1	Тема 1: Категорійно-понятійний апарат з БЖД, таксономія небезпек	<p>1. Аксиоми безпеки життєдіяльності (конспектування)</p> <p>2. Види небезпек: мікро- та макро-біологічна, вибухопожежна, гідродинамічна, пожежна, радіаційна, фізична, хімічна, екологічна (конспектування)</p>
2	Тема 2: Природні загрози та характер їхніх проявів і дії на людей, тварин, рослин, об'єкти економіки	1. Негативний вплив на життєдіяльність людей та функціонування об'єктів економіки в умовах проявів вражаючих факторів небезпечних метеорологічних явищ: сильного вітру, урагану, смерчу, шквалу, зливи, сильної спеки, морозу, снігопаду, граду, ожеледі (конспектування)
3	Тема 3. Техногенні небезпеки та їхні наслідки	<p>1. Небезпечні події на транспорті та аварії на транспортних комунікаціях</p> <p>2. Транспортування небезпечних речовин, маркування небезпечних вантажів (конспектування)</p>

		3. Гідродинамічні об'єкти і їхнє призначення. Причини виникнення гідродинамічних небезпек (аварій) (конспектування)
4	Тема 4. Соціально-політичні небезпеки, їхні види та характеристики. Соціальні та психологічні фактори ризику. Поведінкові реакції населення у НС	1. Глобальні проблеми людства: глобальна біосферна криза, екологічна криза, ресурсна криза, мирне співіснування, припинення гонки озброєння та відвернення ядерної війни, охорона навколишнього природного середовища, паливно-енергетична, сировинна, продовольча, демографічна, інформаційна, ліквідація небезпечних хвороб (конспектування)
		2. Шкідливі звички, соціальні хвороби та їхня профілактика (конспектування)
		3. Алкоголізм та наркоманія (конспектування)
		4. Зростання злочинності як фактор небезпеки. Види злочинних посягань на людину (конспектування)
5	Тема 6. Менеджмент безпеки, правове забезпечення та організаційно-функціональна структура захисту населення та адміністративно-територіальних одиниць у надзвичайній ситуації	1. Регламентація режимів запобігання і ліквідації НС (конспектування)
		2. Ризик виникнення надзвичайних ситуацій у Запорізькій області (конспектування)
		6. Дезактивуєючи, дегазуючи та дезінфікуючи розчини (конспектування)

10. Методи навчання

На лекційних та лабораторних заняттях з метою активізації навчально-пізнавальної діяльності здобувачів при вивченні дисципліни використовуються такі методи навчання:

1. За логікою сприймання та засвоєння навчального матеріалу:
  - пояснювально-ілюстративний;
  - репродуктивний;
  - проблемний;
  - частково-пошуковий (евристичний).

2. За характером подачі (викладення) навчального матеріалу:
  - словесні;
  - наочні;
  - практичні.
3. За організаційним характером навчання методи:
  - організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності
  - стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності;
  - контролю та самоконтролю у навчанні.

11. Форми і методи контролю

Система оцінювання знань студентів з дисципліни включає поточний та модульний контроль знань.

Поточний контроль здійснюється з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, систематичності і системності, всебічності та професійної спрямованості контролю. Використовуються: методи усного контролю (опитування), письмового (контрольні роботи, тести). Відповідно до специфіки фахової підготовки перевага надається усному опитуванню та тестовому контролю.

Модульний контроль. Завданням модульного контролю є перевірка розуміння та рівня засвоєння певного блоку матеріалу, вміння вирішувати конкретні задачі, самостійно опрацьовувати тексти, здатності осмислити зміст певної частини дисципліни, уміння письмово подати певний матеріал.

При виставленні балів оцінці підлягають рівень теоретичних знань та практичних навичок з тем, включених до змістових модулів. Виставлення оцінок за змістові модулі проводиться на підставі оцінок поточного контролю (20 б.) та модульної контрольної роботи (30 б.) за даним блоком.

Підсумкова рейтингова оцінка з курсу виставляється після обов'язкового відпрацювання всіх практичних (лабораторних) занять. У випадку відсутності студента, він може відпрацювати пропущене заняття через написання реферату та усне опитування у позааудиторний час (але не

більше половини від загальної кількості практичних занять). В разі відсутності студента при написанні модульної контрольної роботи з поважних причин, які підтверджені документально, він має право на його складання впродовж двох тижнів. При неявці студента у зазначений термін без поважних причин кількість балів даного модуля дорівнює нулю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Критерії оцінювання відповідно до видів контролю

Згідно положенню №283 від 29.08.2017 р. «Про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачами вищої освіти у Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького» оцінювання діяльності студентів на практичних (лабораторних, семінарських) заняттях, виконання завдань самостійного опрацювання оцінюються за такими критеріями:

Бали	Критерії
1	2
5	<p>Студент в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p>
4	<p>Студент достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Студент здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв'язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями.</p>
3	<p>Студент в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв'язків і формулювання висновків.</p>
2	<p>Студент не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу; робити узагальнення, висновки.</p>

Співвідношення балів національної оцінної, ECTS і 100 – бальної оцінної шкали таке:

Оцінка за національною шкалою	Оцінка ЄКТС	Мінімальний бал для отримання позитивної оцінки - 60, максимальний -100
відмінно	A	90-100
добре	B	82-89
	C	74-81
задовільно	D	64-73
	E	60-63
незадовільно	FX	35-59
	F	1-34

13. Рекомендована література

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України. Основний закон, 1996 р. (зі змінами).
2. ДСТУ 2272-2006 „Пожежна безпека. Терміни та визначення основних понять”.
3. Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97).
4. Кодекс України про адміністративні порушення, 1984 (зі змінами).
5. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України, 1994 (зі змінами).
6. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України, 1998 р. (зі змінами).
7. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України, 1992 р. (зі змінами).
8. Кодекс законів про працю України, 1971р. (зі змінами, див. редакцію 2018 р.).
9. Про захист людини від впливу іонізуючих випромінювань: Закон України, 1998 р. (зі змінами).
10. Кодекс цивільного захисту України, 2013 р. (зі змінами).

Основна

1. Безпека життєдіяльності: підручник./ О.І. Запорожець О. І., Б.Д. Халмуродов, В.І. Применко та ін. – К.: «Центр учбової літератури», 2013. – 448 с.

2. Лапін В.М. Безпека життєдіяльності людини: навч. посіб./ В.М. Лапін. – 8-ме вид, переробл. і доповн. – К.: Знання, 2013. – 335 с.

3. Желібо Є. П., Заверуха Н. М., Зацарний В. В. Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів освіти України I-IV рівнів акредитації/ за ред. /Є. П. Желібо, і В.М. Пічі. – Львів: Піча Ю.В., К.: "Каравела", Львів: "Новий Світ.", 2002. – 328 с.

4. Яким Р.С. Безпека життєдіяльності. Навч. посіб. – Львів: Видавництво "Бескид Біт", 2005. – 304 с.

Допоміжна

5. Бегун В.В., Бегун С.В., Широков С.В. Казачков И.В., Литвинов В.В., Письменный Е.Н. Культура безопасности на ядерных объектах Украины. Учебн. пособие. – К. НТУУ КПИ, 2009, -363с.

6. Заплатинський В., Матис Й. Безопасность в эру глобализации. Монография. – ЦУЛ, 2010.- 142.

7. Іванова І.В., Заплатинський В.М., Гвоздїй С.П. "Безпека життєдіяльності" навчально-контролюючі тести. – Київ: "Саміт-книга", 2005. – 148 с.

8. Кулалаєва Н.В., Михайлюк В.О., Халмуродов Б.Д., Ручні та пересувні засоби пожежогасіння: основні типи, будова та безпечне використання. Навчальний посібник. Київ, 2011. – 189 с.

9. Кулешов Н.І., Уваров Ю.В., Олейник Є.Л., Пустомельник В.П., Єгурнов Ф.І. Пожежна безпека будівель та споруд. – Харків, 2004. – 271 с.

10. Мохняк С.М., Дацько О.С., Козій О.І., Романів А.С., Петрук М.П., Скіра В.В., Васійчук В.О., Безпека життєдіяльності. Навчальний посібник. Львів. Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2009.- 264 с.

11. Халмурадов Б.Д. Безпека життєдіяльності. Перша допомога в надзвичайних ситуаціях: Навч. посіб. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 138 с.

14. Internet-джерела

1. Офіційне інтернет-представництво Президента України
<http://www.president.gov.ua>
2. Верховна Рада України <http://rada.gov.ua>
3. Кабінет Міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
4. Міністерство освіти і науки України <https://mon.gov.ua>
5. Міністерство екології та природних ресурсів України
<http://www.menr.gov.ua>
6. Державна служба України з надзвичайних ситуацій
<http://www.dsns.gov.ua>
7. Рада національної безпеки і оборони України www.rnbo.gov.ua
8. Постійне представництво України при ООН <https://ukraineun.org>
9. Північноатлантичний альянс (НАТО) <http://www.nato.int>